

A MEDIÁCIÓ ALKOTMÁNYOS ALAPJAI A MAGYAR ALAPTÖRVÉNYBEN

Constitutional foundations of mediation in Hungarian Fundamental Law

NÉMETH ZOLTÁN*

Absztrakt: Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa a mediáció alkotmányos megalapozottságát és felhívja a figyelmet arra, hogy a magyar Alaptörvény mely pontjai utalhatnak az alternatív vitarendezésre. Nagyon fontos, hogy a mediáció, a viták vagy vitás jogi helyzetek békés megoldására való törekvés egy összetársadalmi érdek, amelynek áttételesen létezik alkotmányos megalapozottsága. A tanulmány erre keresi a választ.

Kulcsszavak: *mediáció, alternatív vitarendezés, jogállamiság, rule of law, alaptörvény, jog*

Abstract: The aim of the present study is to present the constitutional validity of mediation and to draw attention to which points of the Hungarian Constitutional Law may refer to alternative dispute resolution. It is very important that mediation, the pursuit of peaceful settlement of disputes or disputed legal situations is in the interest of society as a whole, which has a constitutional legitimacy. The study is looking for an answer to this.

Keywords: *mediation, alternative dispute resolution, rule of law, rule of law, constitution, law*

1. A közvetítés és annak előnyei

Az alternatív vitarendezési formák alkotmányos megalapozottságának feltárásához alaposan vizsgálni szükséges Magyarország Alaptörvényét¹ (továbbiakban: Alaptörvény), amely ugyan konkrétan nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely kimondaná az alternatív vitarendezés fontosságát, de utalás szintjén következtetéseket azért levonhatunk belőle.

Érdemes azonban tisztázni, hogy alternatív vitarendezés alatt mit is kell érteni, annak milyen formái ismertek. Az alternatív vitarendezés egy gyűjtőfogalom,

* DR. NÉMETH ZOLTÁN
LL.M.-kutató
Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet (MFI)
elnök
Közép-Európai Mediációs Intézet
Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet (MFI)
1525 Budapest, Pf. 79.
zoltan.nemeth@mfi.gov.hu

¹ Magyarország Alaptörvénye. (2011. április 25.) (a továbbiakban: Alaptörvény).

amely két vagy több fél vitájának bíróságon kívüli rendezésére ad lehetőséget és ebbe a gyűjtőfogalomba tartozik:

- (a) választottbíróági eljárás,
- (b) mediáció,
- (c) békéltetés,
- (d) facilitáció,
- (e) egyeztetés.

A bíróságon kívüli vitarendezés Magyarországon is aktívan jelen van, olyannyira, hogy jogi szabályozottsága nagyon kiterjedt. Jelentőségét az adja, hogy amellett, hogy lehetőséget ad a bíróságok tehermentesítésére, a vitában álló feleknek megadja a lehetőséget, hogy saját maguk döntsenek, alkossanak megállapodást a közöttük fennálló vita megoldására. Önmagában az a tény, hogy két fél képes arra, hogy egy harmadik, semleges fél (közvetítő) segítségével oldják meg vitás helyzetüket, ad egyfajta súlyt is a jövőbeni megállapodásuknak, azaz az ilyen eljárás során kötött megállapodások betarthatósága nem fog gondot okozni. Jelen tanulmánynak nem célja annak ismertetése, hogy a mediációs eljárásnak milyen előnyei lehetnek a rendes bírósági (peres) eljárással szemben, de mégis érdemes kiemelni pár fontosabb momentumot.

Véleményem szerint a közvetítői eljárás több szempontból is pozitív hatást gyakorol társadalmi szinten:

- (a) kevesebb stressz éri a feleket, mivel megkíméli őket az elhúzódó peres eljárástól;
- (b) pozitívan hat a vitában álló felek egészségügyi állapotára;
- (c) megkíméli a feleket a jelentős, perrel járó kiadásoktól;
- (d) pozitívan hat a felek munkahelyi produktivására, ezáltal pedig a gazdaságra;
- (e) sokkal kevesebb esetben van szükség további jogi eljárásokra (pl. bírósági végrehajtás).

A fent felsorolt előnyök tükrében kijelenthető, hogy komoly jelentősége van annak, ha egyre többen vesznek igénybe különféle alternatív vitarendezési módokat. Egy modern, párbeszédre épülő társadalom egyik alapeleme, hogy megtaníttja tagjait jól kommunikálni és ennek egyik eszköze lehet a mediáció (közvetítés) intézménye.

A mediáció ugyanis sokkal több, mint egy eljárás. A mediáció egy folyamat, amelynek során a vitában álló felek újra képesek lesznek kommunikálni egymással, újra képesek lesznek bizalmat építeni, és esélyt kapnak arra, hogy a jövőben (legyen az közös vagy külön) is együtt tudjanak működni egymással.

A fentiek tükrében érdemes megvizsgálni, hogy hazánk Alaptörvénye mely pontjain utal a mediáció jelentőségére, mely részekből vonhatunk le olyan következtetéseket, amelyek megalapozzák, hogy a mediációnak van alkotmányos beágyazottsága, megalapozottsága.

2. A mediáció fogalma és viszonya a jogállamisággal

Ahhoz, hogy az Alaptörvény és a mediáció viszonyát elemezni lehessen, a mediáció fogalmát kiterjesztően szükséges értelmezni, akár a jogszabályi² definíció kereteit is meghaladva. A közvetítói törvény szerint a közvetítés olyan sajátos permegelőző, konfliktuskezelő, vitarendező eljárás, amelynek célja a vitában érdekelt felek kölcsönös megegyezése alapján a vitában nem érintett, harmadik személy bevonása mellett a felek közötti vita rendezésének megoldását tartalmazó írásbeli megállapodás létrehozása (Közvetítói törvény 2. §). A mediáció fogalma tehát tartalmaz olyan kötelező elemeket, amelyek hiányában maga a békés vitarendezés ezen módja nem valósulhat meg:

- (a) Permegelőző;
- (b) Konfliktuskezelő;
- (c) Vitarendező;
- (d) Vitában érdekelt felek;
- (e) Kölcsönös megegyezés;
- (f) Semleges, harmadik személy közreműködése;
- (g) (Írásbeli) megállapodás létrehozása.

A felsorolt definíciós elemek közül valamennyinek teljesülnie kell ahhoz, hogy közvetítésről beszélhessünk. Ebből az a következtetés vonható le, hogy a jogalkotó legalább a fogalom szintjén keretek közé szorította ezt a területet, megadván számára azt a jogi hátteret, amely nélkül ez az eljárás nem alkalmazható.

2.1. A mediáció és a jogállamiság viszonya

A definícióból a következő alkotmányos alapelv további elemzésére nyílik lehetőség: jogállamiság (Rule of Law). A jogállamiság elve – amely az alkotmányjog alappillére³ - teljesen átszövi az élet azon területeit, amelyek találkoznak a joggal, a jogszabályokkal, és a mediáció pont egy ilyen terület. Elkerülhetetlen ugyanis a jognak való megfelelés, függetlenül attól, hogy a megállapodások minden esetben a felek egységes akaratát tükrözik. Tisztában kell tehát lennie minden egyes mediátornak az alapvető jogi normákkal, alapvető jogszabályokkal, mivel ezek alkalmazása átszövi a teljes közvetítói eljárást. A jogállamiság fogalmának jobb megértését szolgálja a Velencei Bizottság jelentése⁴ a Rule of Law tartalmi elemeiről, amelyek a következők:

- (a) Jog uralma, a törvényesség biztosítása;
- (b) Jobbiztonság követelménye;
- (c) Az önkényesség tilalma;
- (d) A független bírói szervekhez fordulás joga;
- (e) Az emberi jogok védelme;

² 2002. évi LV. törvény a közvetítói tevékenységről (továbbiakban: Közvetítói törvény).

³ KRUSZLICZ Péter Pál: Alkotmányos ellensúly politikai mérlegen: néhány gondolat a jogállamiság elvének jelenkori védelméhez. *Fontes Iuris* 2018/2., 23–27.

⁴ 2011. március 24. CDL (2010)141rev2 Draft Report on The Rule of Law, 40–63.

(f) A diszkrimináció tilalma, a törvény előtti egyenlőség elve.⁵

A jogállamiság fogalmának kibontásával láthatóvá válik az, hogy maga a mediáció minden szempontból megfelel a követelményeknek, mivel biztosítja a jog uralmát, a törvényességet, megfelel a jogbiztonság követelményeinek, nem ad lehetőséget az önkényességre, senkit nem akadályoz meg abban, hogy bírósághoz forduljon, védi az emberi jogokat és a mediációban egyik fő alapelvi kérdés a felek egyenlősége. Fontos hasonlóság a jogállamiság és a mediáció között még az egyensúly kérdése. A mediációs eljárás egyik fő alapelve az egyensúly megteremtése a vitában álló felek között, míg a jogállamiság egy olyan egyensúly kialakítására alkalmas alapelv, amely a megfelelő alkotmányos rendszer fenntartását egyedül képes biztosítani.⁶

A fentiek alapján tehát kijelenthető, hogy a mediáció is a jog uralma alatt áll, annak szerves része és attól elválaszthatatlan, mégis egy szabadabb és emberibb keretet ad a feleknek egy közös, mindenki számára elfogadható megállapodás létrehozására. Érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy a jog nem csak a paragrafusok logikus rendje, nem csupán az ész dolga, hanem a szív dolga is⁷, és ez a gondolat egyértelműen partneri kapcsolatot teremt a közvetítői szakma és a jogi hivatás, a jogászság között, mivel a mediáció is meghatározott keretek között zajlik és teret kap a „szív” is, amikor a felek képesek megérteni egymás nézőpontjait.

3. Az Alaptörvény és a mediáció

A nemzeti alkotmány identitást képez, kohéziót teremt a nemzet tagjai, intézményei között.⁸ Magyarország Alaptörvénye ebben a kontextusban kohéziót teremt a jog uralma és az azt kiegészítő, segítő, támogató eljárások, módszerek között is. Kapcsolatot teremt a mediáció és a jog, a mediáció és az igazságszolgáltatás, a mediáció és családok védelme és a mediáció és a szabadságjogok között. Ez a kapocs biztosítja azt, hogy mindenkinek jogában áll úgy dönteni, hogy vitáinak rendezése érdekében közvetítő segítségét veszi igénybe, és teheti ezt a bírósági eljárást megelőzően, a bírósági eljárás közben, de akár az eljárást követően is.

Az Alaptörvénynek több olyan szakasza is van, amelynek mélyebb elemzésével felszínre hozhatók olyan megállapítások, amelyek feltárják előttünk a mediáció alkotmányos alapjait.

A Nemzeti Hitvallás részben rögtön számos olyan fontos tételmondat kapott helyet, amelyek nagyon fontos alapelveket mondanak ki, és ezek mind a békés együttélésre, az emberek egyenlőségére, a méltányosságra, az elesettek védelmére

⁵ TRÓCSÁNYI László – SCHANDA Balázs: *Bevezetés az alkotmányjogba*. HVG-Orac Kiadó, Budapest, 2012, 72.

⁶ KRUSZLICZ Péter Pál: Alkotmányos ellensúly politikai mérlegen: néhány gondolat a jogállamiság elvének jelenkori védelméhez. *Fontes Iuris* 2018/2., 23–27.

⁷ TRÓCSÁNYI László: Bevezetés. In: *Mediáció a nemzetközi jogellenes gyermekelviteli ügyekben*. (Szerk.: Németh Zoltán) Igazságügyi Minisztérium, Budapest, 2015, 4.

⁸ TRÓCSÁNYI László: *Válogatott miniszteri beszédek*. Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2019, 37.

és a családok védelmére vonatkoznak. A mediáció szempontjából fontos mondatok elemzése rávilágít arra a nagyon fontos és véleményem szerint keveset hangsúlyozott tényre, hogy a jogalkotó egyik fontos célja lehetett a társadalmi béke megteremtésére való törekvés.

3.1. A Nemzeti Hitvallás és a mediáció kapcsolata

A Nemzeti Hitvallás – amely önálló egység az Alaptörvényen belül⁹ – több fontos „etikai parancsot”¹⁰ tartalmaz (pl. közösségért való felelősség), amelyek sok esetben lehetnek tárgyai nézeteltéréseknek, vitáknak, és ezeket a mediáció módszerével az Alaptörvény szellemiségének is megfelelően a felek meg tudják oldani. A Nemzeti Hitvallás több mint az Alaptörvény preambuluma. Értékeivel, megállapításai-val Magyarország jogrendjének, azaz a jogszabályalkotás és -értelmezés alapjaként kell rá tekinteni.¹¹ A viták békés megoldására való képesség egy olyan erény, amely fontos alappillére lehet egy jól működő társadalomnak, aminek tartópillére az Alaptörvény, amely „szerződést jelent a múlt, a jelen és a jövő magyarjai között”.¹² Trócsányi László korábbi igazságügyi miniszter mondta egy beszédében, hogy „[a]z Alaptörvény élő keret, amely kifejezi a nemzet akaratát, amelyben élni, s amelyet érvényesíteni szeretne”.¹³ Ebbe az élő keretbe a Nemzeti Hitvallás tág értelmezése alapján a viták békés rendezése is beletartozik.

1. táblázat

A Nemzeti Hitvallás mediációs vonatkozásai
(a szerző saját szerkesztése)

Alaptörvényi megállapítás	Mediációs vonatkozás
Valljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság.	A mediáció és annak eszménye minden tekintetben előtérbe helyezi az emberi méltóságot. A közvetítői eljárás során a felek egyenlőek és emberi méltóságuk védelmet élvez.

⁹ HORKAI HÖRCHER Ferenc: A Nemzeti Hitvallásról. In: *Alkotmányozás Magyarországon és máshol: politikatudományi és alkotmányjogi megközelítések.* (Szerk.: Jakab András) 2012, 287–309. *Mediáció a nemzetközi jogellenes gyermekelviteli ügyekben* (Szerk.: Németh Zoltán) Igazságügyi Minisztérium, Budapest, 2015, 4.

¹⁰ SCHANDA Balázs: Vallási és erkölcsi utalások az Alaptörvényben. In: *Mire való egy alkotmány? Nemzeti sajátosságok és az európai konszenzus.* (Szerk.: Károlyi Elisabeth) Károlyi József Alapítvány, Helikon Kiadó, Budapest, 2014, 120.

¹¹ TÓTH Zoltán József: Az Alaptörvény szellemisége: a Nemzeti hitvallás értékei, a jogfolytonosság és az Alapvetés. *Polgári Szemle* 9/3–6., 2013, 275–292.

¹² SALAMON László: Magyarország új Alaptörvényének válaszai a XXI. század kihívásaira. In: *Mire való egy alkotmány? Nemzeti sajátosságok és az európai konszenzus.* (Szerk.: Károlyi Elisabeth) Károlyi József Alapítvány, Helikon Kiadó, Budapest, 2014, 254.

¹³ TRÓCSÁNYI László: *Válogatott miniszteri beszédek.* Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2019, 41.

Alaptörvényi megállapítás	Mediációs vonatkozás
Valljuk, hogy az egyéni szabadság csak másokkal együttműködve bontakozhat ki.	A sikeres mediáció egyik alapfeltétele a felek együttműködése. Betartható, a jövőt formáló megállapodás kizárólag a felek hatékony együttműködéséből jöhet létre.
Valljuk, hogy együttélésünk legfontosabb keretei a család és a nemzet, összetartozásunk alapvető értékei a hűség, a hit és a szeretet.	A mediáció, különösen a családi mediáció biztosítja a családok védelmét, és lehetőséget teremt akár a család összetartására is, illetve ha ez nem sikerül, akkor egy nyugodt, kiegyensúlyozott jövő megalapozására.
Valljuk, hogy a közösség erejének és minden ember becsületének alapja a munka, az emberi szellem teljesítménye.	A mediáció egy komoly munka, a mediátor által végzett közvetítői tevékenység kiemelt társadalmi haszonnal jár, és nemcsak az egyén, hanem a közösség szintjén is kiemelt hasznossága van. Fontos kiemelni, hogy az ember abszolút értéket hordozó érintetlen méltósággal rendelkező valaki, de ez az érintetlen méltósága csak a közösségben tud realitássá válni. ¹⁴ Ebben tud a mediáció, a párbeszéd módszere segítséget nyújtani.
Valljuk az elesettek és a szegények megsegítésének köteleességét.	A mediáció mindenkinek lehetőséget ad vitáinak rendezésére az élet bármely területén, és segíti az embereket abban, hogy megpróbálják megérteni egymást.
Valljuk, hogy a polgárnak és az államnak közös célja a jó élet, a biztonság, a rend, az igazság, a szabadság kiteljesítése.	A polgároknak és az államnak is érdeke a mediáció intenzívebb biztosítása, mivel a mediáció során kötött megállapodások igazságosak, megkímélik a feleket a további eljárásoktól és csökkentik az igazságszolgáltatás terheit is.
Valljuk, hogy népuralom csak ott van, ahol az állam szolgálja polgárait, ügyeiket méltányosan, visszaélés és részrehajlás nélkül intézi.	Magyarországon a 2002. évi LV. törvény részletesen szabályozza a polgári és kereskedelmi ügyekben végezhető közvetítést, megfelelően az EU elvárásainak. ¹⁵ A törvényi alapok további szélesítésével bizonyos területeken a mediáció jobb megismertetésével ez az alkotmányos tétel is maradéktalanul megvalósítható.

¹⁴ Sulyok Tamás: Az alkotmányos identitás alapkérdései. In: *Párbeszéd és identitás.* (Szerk.: Sulyok Márton) Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., 2016, 150.

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/52/EK Irányelve (2008. május 21.) a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól.

3.2. Az Alaptörvény konkrét rendelkezéseinek és a mediációnak a kapcsolata

Az Alaptörvény több olyan rendelkezést is tartalmaz, amelyeknek lehet ún. mediációs magyarázata, de természetesen konkrét jogalkotói szándék a mediáció alkotmányos alapjainak megteremtésére ezekben nem fedezhető fel, azonban mégis fontos szabályok, jogi alapnormák ezek és hatnak a közvetítés intézményére is. A társadalmi párbeszéd fontossága is megjelenik az Alaptörvényben, és ez a párbeszéd a mediációnak az egyik szívcsakrája is egyben. A beszélgetés lehetőségének megteremtése, a vitában álló felek részére a lehetőség megadása arra, hogy párbeszédet folytassanak, jelenti a közvetítés egyik legfontosabb hozzáadott értékét. Kijelenthető, hogy párbeszédre igenis szükség van,¹⁶ és azt is látni kell, hogy nagyon sok esetben párhuzamos igazságok „futnak” egymás mellett, amelyek sok esetben valahol találkoznak egymással. A párbeszéd, amelyet egy mediátor irányít, megteremti az esélyt arra, hogy megértsük a másik álláspontját, igazságát, és megkeressük a közös pontokat.

2. táblázat

Az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek mediációs vonatkozásai
(a szerző saját szerkesztése)

Alaptörvényi rendelkezés	Mediációs vonatkozás
L) cikk (1) Magyarország védi a házasság intézményét mint egy férfi és egy nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, valamint a családot mint a nemzet fennmaradásának alapját. A családi kapcsolat alapja a házasság, illetve a szülő-gyermek viszony. Az anya nő, az apa férfi. (2) Magyarország támogatja a gyermekváltalást. (3) A családok védelmét sarkalatos törvény szabályozza.	A családok védelme, a megromlott kapcsolatok helyreállítása vagy egy nyugodt jövő megalapozása az egyik nagyon fontos célja a mediációnak is. A válási mediáció során a szülők biztonságos körülmények között, a gyermek érdekeit előtérbe helyezve képesek olyan megállapodást kötni, amely megalapozza a jövőbeni együttműködésüket. A mediátor értő figyelme, a kialakított bizalmi légkör, az asszertív kommunikáció, a minősítésmentes párbeszéd mind-mind elősegítik, hogy a felek jobban megértsék egymás nézőpontjait. A válások során a gyermekek a legnagyobb vesztesek, nem ők akarták, nem ők tehetnek róla, mégis megtörténik velük. Éppen ezért érdemes ezeket a folyamatokat békés mederben tartani.
M) cikk (1) Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik. (2) Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország	A mediátori tevékenység értékteremtő képessége vitathatatlan és ezzel nagyban képes támogatni a társadalmi békét, a konfliktusban álló felek között a kommunikáció helyrehozatalát. A gazdaság területén a mediációt igénybe vevő cégek biztosítani tudják a

¹⁶ TRÓCSÁNYI László: Az alkotmányos identitás alapkérdései. In: *Párbeszéd és identitás.* (Szerk.: Sulyok Márton) Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., 2016, 43.

Alaptörvényi rendelkezés	Mediációs vonatkozás
<p>fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.</p>	<p>hatékony konfliktuskezelést, a jó hírnév védelmét és fenn tudják tartani a produktivitásukat is. Össz gazdasági érdek is lenne a mediáció megismertetése a gazdaság minden szereplőjével.</p>
<p>XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes. (5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.</p>	<p>A törvény és a mediátor előtt is mindenki egyenlő. A mediációs eljárás egyik sarokpontja a felek egyenlősége, a felek közötti egyensúlyi helyzet megteremtése és fenntartása. A közvetítői eljárásban mindenkinek „igaza” van és nincs vesztes fél sem. Az Alaptörvény által védett társadalmi csoportok életében keletkező kisebb-nagyobb konfliktusok megoldására is alkalmas módszer lenne.</p>
<p>XVI. cikk (1) Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Magyarország védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonosságához való jogát, és biztosítja a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést. (2) A szülőknek joguk van megválasztani a gyermeküknek adandó nevelést. (3) A szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni. E kötelezettség magában foglalja gyermekük taníttatását. (4) A nagykorú gyermekek kötelesek rászoruló szüleikről gondoskodni.</p>	<p>Véleményem szerint a szülői felelősség körébe beletartozik az is, hogy a szülők egy esetleges válás esetén is figyelemmel legyenek a gyermekük érdekeire, jóllétére. Amennyiben mediációs folyamat segítségével kerül sor a válásra, úgy a szülők maradéktalanul eleget tesznek az alaptörvényi elvárásoknak, és megkímélik magukat és gyermeküket a jövőbeni további konfliktusokról. A közvetítői eljárás során a szülők egy kvázi edukatív folyamaton is keresztülmennek, amikor megtanulnak tiszteletteljesen és minősítésmentesen kommunikálni egymással. A mediáció egy konfliktuskezelési művészet is egyben. Mindenkinek joga van megválasztani, hogy bíróságon kívüli módszerekkel kívánja-e megoldani a fennálló konfliktusait vagy inkább a bírói utat választja.</p>
<p>XVII. cikk (1) A munkavállalók és a munkaadók – a munkahelyek biztosítására, a nemzetgazdaság fenntarthatóságára és más közösségi célokra is figyelemmel – együttműködnek egymással. (2) Törvényben meghatározottak szerint a munkavállalóknak, a munkaadóknak, valamint szervezeteiknek joguk van ahhoz, hogy egymással tárgyalást folytassanak, annak alapján kollektív szerződést kössenek, érdekeik védelmében együttesen fellépjenek, amely magában foglalja a munkavállalók</p>	<p>A munkavállalókról és a munkaadókról rendelkező XVII. Cikk egy egyértelmű utalás arra, hogy a felek közötti vitás helyzeteket a lehetőségekhez mérten igyekezzenek békés úton rendezni. Ennek a tárgyalási folyamatnak már nagy hagyománya van, és ezek hatékonysága mediátorok igénybevételel tovább fokozható, maximalizálható.</p>

Alaptörvényi rendelkezés	Mediációs vonatkozás
<p>munkabeszüntetéshez való jogát. (3) Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez. (4) Minden munkavállalónak joga van a napi és heti pihenőidőhöz, valamint az éves fizetett szabadsághoz.</p>	
<p>XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.</p>	<p>Elvitathatatlan joga a magyar embereknek az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés és egy észszerű időn belül meghozott bírói döntés. Amennyiben a feleket támogató jogi szakemberek fel tudják ismerni a békés, peren kívüli vitarendezésben rejlő lehetőségeket, akkor úgy tudják ügyfeleiknek biztosítani a hatékony ügyintézés, hogy közben nem sérül az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés alapjoga.</p>
<p>28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuluma, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjó-nak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.</p>	<p>A mediátorok a mediációs eljárás során abban segítik a feleket, hogy az adott jogszabályi kereteken belül a lehető legoptimálisabb megállapodást foglalják írásba. Fontos szempontja a megállapodásnak, hogy legyen betartható, egyértelmű, és feleljen meg a jogszabályoknak. A mediátor támogatja a feleket, azonban a döntés felelőssége nem az ő kezében van. Éppen ez adja a mediáció csodáját, ugyanis a felek tudnak elég felnőttek lenni ahhoz, hogy saját életükkel kapcsolatban döntést hozzanak. A mediációs eljárás tehát a jogi keretek betartása mellett ad egy rugalmasabb keretet.</p>

Összegzés, konklúzió

Az Alaptörvény egyes megállapításainak fent bemutatott értelmezése rávilágít arra, hogy nagy szükség lenne a mediáció további népszerűsítésére és annak széles körű igénybevételére egyaránt. Az a kísérlet, hogy megtaláljuk a mediáció alkotmányos alapjait, egy nagyon fontos és érdekes folyamat és egy olyan munka, amelyet szükséges elvégezni ahhoz, hogy alkotmányos-jogi szinten is kontextusba lehessen helyezni ezt a területet. A jelenkorban rengeteg helyi és globális szinten is jelentkező konfliktus (pandémia, háború, gazdasági válság) vár megoldásra, amelyek megkövetelik azt az emberi képességet, hogy próbáljuk meg megérteni a másik fél álláspontját.

Egymás megértése csak párbeszéddel lehetséges, amelynek jogi alap-kereteit a mediáció szempontjából az Alaptörvény megteremti és szellemisége mindenki számára lehetővé teszi, hogy a béke útját járja.

A közvetítés módszere komoly történelmi múltra tekint vissza, és ez a múlt kötelezi a jelen mediátorait is arra, hogy továbbfejlesszék- és alakítsák ezt a csodálatos szakmát. Ha tisztában vagyunk azzal, hogy ez egy interdiszciplináris terület, és a mediáció nyit a jog, a jog pedig a mediáció irányába, akkor ez az együttműködés elhozhatja a kreatív, hatékony, mindenki számára megfelelő és jogi értelemben is megkérdőjelezhetetlen megállapodások reneszánszát. Ez lenne ugyanis a jog és igazságkeresők érdeke is, de ez egy kiemelt társadalmi érdek is egyben. Együttműködéssel, párbeszéddel és a jogszabályoknak való megfeleléssel megvalósulhatnak a tényleg működő és hatékony kooperációk. Természetesen szükséges még további elemzések készítése és a jogösszehasonlító módszerrel más országok alkotmányos kereteinek feltérképezése is ahhoz, hogy ez a folyamat tényleg teljeskörűen megvalósulhasson. A jogállamiság és a jogbiztonság mediációhoz való viszonyának kutatása és kibontása is segítheti ezt a munkát.

Végül ne feledjük: mi emberek, az egész világon ugyanazon utazásban veszünk részt, ami nem más, mint az egymás megértésére való törekvés.

Felhasznált irodalom

- [1] KRUSZLICZ Péter Pál: Alkotmányos ellensúly politikai mérlegen: néhány gondolat a jogállamiság elvének jelenkori védelméhez. *Fontes Iuris* 2018/2., 23–27.
- [2] TRÓCSÁNYI László – SCHANDA Balázs: *Bevezetés az alkotmányjogba*. HVG-Orac Kiadó, Budapest, 2012.
- [3] *Mediáció a nemzetközi jogellenes gyermekelviteli ügyekben*. (Szerk.: Németh Zoltán) Igazságügyi Minisztérium, Budapest, 2015.
- [4] TRÓCSÁNYI László: *Válogatott miniszteri beszédek*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2019.
- [5] Vallási és erkölcsi utalások az Alaptörvényben. In: *Mire való egy alkotmány? Nemzeti sajátosságok és az európai konszenzus*. (Szerk.: Károlyi Elisabeth) Károlyi József Alapítvány, Helikon Kiadó, Budapest, 2014.
- [6] SÜLYOK Tamás: Az alkotmányos identitás alapkérdései. In: *Párbeszéd és identitás*. (Szerk.: Sulyok Márton) Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., 2016, 150–155.
- [7] TRÓCSÁNYI László: Az alkotmányos identitás alapkérdései. In: *Párbeszéd és identitás*. (Szerk.: Sulyok Márton) Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., 2016, 43–51.

-
- [8] HORKAI HÖRCHER Ferenc: A Nemzeti hitvallásról. In: *Alkotmányozás Magyarországon és máshol: politikatudományi és alkotmányjogi megközelítések*. (Szerk: Jakab András) 2012, 287–309.
- [9] TÓTH Zoltán József: Az Alaptörvény szellemisége: a Nemzeti hitvallás értékei, a jogfolytonosság és az Alapvetés. *Polgári Szemle* 9/3–6., 2013, 275–292.